

He sentit la forma *suréda* en tot el territori del cat. or. etc., fins al cim del Pirineu empordanès (*suréda* de Clerós, *suréda* d'Oriols, a Cantallops, 1958 etc.), però a l'altre vessant avui comença tot seguit: *siurédà*, *siurédà*: la d'en Carbassó a Ceret, la de l'Oliver entre Vivers i Paça, «ací hi ha pas tantes *siurédàs* com castanyeredes» Prunet i Bellpuig (1959). *Surar* colle., mai oït ni crec que s'usi a l'Emp., com diu *AlcM*: deu haver-hi confusió amb el P. Val., únic lloc on ho he sentit una vegada (a Pinet, infra).

Surar, verb d'importància cabdal dins la llengua, únic equivalent del fr. *flotier*, *surnager*, cast. *flotar*, angl. *floating*, al. *obenaufschwimmen*, ll. *fluctuare* etc., un dels grans mots constants en la història de la llengua, des dels orígens literaris, en el *Consolat de Mar*: «En cas de naufragi la mercaderia, la «roba que *surarà* e irà sobre l'aygua ---» (ccvii, Pard., p. 254). «Quants scuts vist cremar e nadar, e quantes posts sangonoses *surar* sobre la mar!», Ant. Canals. «La biga ysqué e *surà* sobre l'aygua ---», StVicentF, *Quar.*, 74.44; «Enveja mostrau de ma gran ventura / que ls béns de amor me hajan a dar / --- / Rèplica: / Si-l meu cos se nega, lo vostre no *sura*, / que vells som los dos e no-s pot negar / ---», *Procés de les Olives*, v. 97.

Partint de la noció d'«anar damunt» pren sentits figurats entorn de la idea de 'predominar, triomfar, prosperar': «Quant me recort de tant mal parlador, / com són de prés cella que vay servent, / las, què faré? --- que mercè no m'haurà; / seny e saber, ab fermetat que-z ha / mi fay estar e viur' e en bon esper: / que no tem re, villà ne mentider, / puyhs he vertat, qui tostemp *surarà*; / ay, ay, mesquí ---» escrivia Arnau Marc, oncle d'Ausiàs (III, v. 14, ed. Pagès, p. 92). Carles Ros blasma els mals valencians que diuen «medrar por *surar*» (*Vocabl.* 1762, 334), però no ho fa així Teodor Llorente: «tu *suraràs* si tens enteniment» (*Llibret de Versos*, 16), ni els grans poetes mallorquins: «Damunt la trista --- *sura* l'himne inefable, el cant litúrgic ---», Alomar (*La Columna de Foc*, 193); que arriben a fer-ne ús causatiu: «per tu vaig treure aquell niu / de rossinyols, que a l'estiu / *suraves* amb tanta cura», Costa (*De l'Agre de la Terra*, 67).

El sentit fonamental de aguantar-se damunt l'aigua, *fluctuare*, ha restat fins avui a tot el domini des del Sud valencià fins a les Illes totes (Eiv.: «*surà*: flotar», PzCabr.); el cat. occid.: «lo meu maridet --- / lo riu baixave gros - l'aygua se l'emportave / en anae *surant*, - yo am la pala 'l pitjava / ---», cançó reco. a Agramunt o Bellpuig per MilàF (*Romllo.*, 308B); i fins al rossellonès extrem del NE.: allà pren, de més a més, el matís de 'aflojar damunt l'aigua una roca marina', quiescent i emergent, sense fluctuació: al mig de l'Estany de Salses «les Illes de Vi *suren* pas mai a l'hivern», Barcarès (1960).

Surant: El jove Verdaguer escribia en l'esborrall de l'*Atl.* (a. 1867): «Alguna gleba, esberla d'altiu turó *suranta*, / tot sovint l'amenassa de pujar-li damunt, / mes ell, ab mà de ferro, la atura y la decanta / ---» (vi, 59bis), estrofa que va suprimir en la versió defi-

nitiva, però el mot li agradava, i en la versió definitiva hi estrema una retronant estrofa nova: «Les boyres, apilades en aygua y pedra, 's fonen, / sa crin de foc espolsa lo torb desembridat, / y ab llur bram les balenes al bram del mar responen, / a tall d'illes *surantes* fenent sa immensitat» (vi, 58d).

Com a nom de l'arbre en el Princ. s'usa en general un *suro* (Vallès, Maresme, Montnegre, Olot, Emp. etc.) és probable que això sigui antic pertot; i un *siure* Ross. L'ús ciutadà i dels geògrafs etc. ha usat bastant *alzina sureira*, que és útil en estil de prosa utilitària perquè evita tota ambigüitat. En algun punt del cat. or. he sentit el substantiu *surera*: «Els Rocs de --- és una muntanya de *suréras*» (Llavaneres, 1964), però això té escassa extensió. Cap a terres del Migjorn sí que se sent bastant un *surer* (1840, Labèrnia, que era del Maestrat): al Priorat (*suré* el Molar, 1936) i bastant en el valencià del Sud, on passa a la toponímia menor: «*El Surér* és un racó de Les Majones» Vila-llonga de l'Assafó; i a la part alta del terme abans hi havia molts *suréras*, encara n'hi ha, i per açò li diuen *el Surar*; d'això es pot deduir que allà també era *suro* el nom antic de l'arbre, i en efecte a Barx hi ha la partida *Suros*, on m'expliquen que hi ha *suréras çikotéts* (1962).

Surenc adj. «de la consistència del suro: *tenir cor surenc*, 'mal cor, no compadir-se' val. (Valor-Giner, 1950-5). *Surenc* és una mena de bolet, que m'és conegut del Maresme (*suréras* Arenys de Munt, 1931) i crec que allà es refereix també EFontserè en afegir-lo al seu *DOrt.* (c. 1925). Em consta per la declaració de pagesos de StEsteve d'En Bas i Sta. Coloma de Farners (1968, 1975) que se'n fan entre els suros. Veg. les tècniques, dades botàniques i micetològiques de Font i Quer, *Mem. Acad. Ci. Bna.* xxiii, vol. xii, p. 16, que en dóna les variants *surenc*, *sureny*, i també *siureny*, -enc.

Però és ben curiós que aquest nom en gran part sembla haver-se propagat des del Ross., car en efecte jo l'he anotat *siuréras* a En Bas, Sta. Col. F., i St. Aniol de Finestres, on l'anomenen així i també *mollics* (1964); *AlcM* ho atribueix a la Selva i PnaVic grafiant-ho *ciurenys*, i el *DAG* *ciurac* a Vilatorra (err. de lectura per *ciurenç*?, cf. *suracs* Tossa); grafia evidentment errònia perquè un nom de bolet de cap manera no pot venir de CÍCER 'cigró', llegum sense connexió concebible (tot i que Font i Quer també en reporta *sigró* com a nom, evident ultracorrecció per *siuró* a causa del duplicat *ciuró/cigró* en el nom de llegum): és bolet «molt bo» (En Bas) i dels que vénen primer, el 7 de setembre ja n'hi havia molts a les muntanyes de Farners.

+*Surodell* emp. 'suro jove': oït («aquest *surodell* el som plantat jo») i anotat per Coromines a Biure d'Emp., 1898; després escrivia: «El senyor Miquel no sabia què pensar d'aquella criatura dèbil i maulona, molsuda, més aviat lletja i nana, que en la duresa de la fesomia i en l'encordillada de la carn denotava un robust agarrament a la vida, no excloent una certa expressió de cosa fofa i molla; per això el seu avi deia